

Cançó i ball dels Aranyons

Sant Julià de Cerdanyola

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Sant Julià de Cerdanyola

Coordenades:

Latitud: 42.22314
Longitud: 1.89243
UTM Est (X): 408594
UTM Nord (Y): 4675145

Classificació

Número de fitxa 08903 - 202
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Música i dansa
Estil / època: Contemporani
Segle XIX-XX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Obert
Ús actual: Lúdic
Titularitat Pública
Autoria de la fitxa María del Agua Cortés Elía. OPC
Data de registre de la fitxa: dt., 16/04/2019 - 02:00

Descripció

El ball dels Aranyons es balla en cercle i va acompanyat d'una cançó que va recordant com es desenvolupa el ball: "Els aranyons si n'eren bons, si n'agafa la filosesta, a la finestra, a la finestra; de la finestra va al carrer. Que hi faria jo al carrer, que si plou m'hi mullaria. Que hi faria jo al carrer, que si plou m'hi mullaré. Un peué, que bé! (Tot seguit es van repetint i afegint altres parts del cos): Altre peué, un peué, que bé !; Un genoié, altre peué, un peué, que bé!; Altre genoié, un genoié, altre peué, un peué, que bé!; El culé, altre

genoié,.....; Una esquené, el culé,; Un cotzé, una esquené,.....; Altre cotzé, un cotzé, ...; Un caparré, altre cotzé, un cotzé, una esquené, el culé, altre genoié, un genoié, altre peué, un peué, que bé!!

Es diferencien dues parts: la primera part convida a la gent a la dansa, posant-se tots els balladors en cercle agafats de les mans, inicien el ball amb pas saltat amb desplaçament de costat en sentit contra horari. La segona part deixa protagonisme al text de la cançó. El ball en cercle s'atura, els balladors es deixen les mans i en anomenar una part del cos, tots alhora, posen davant aquesta part i es pica amb ella a terra en repetir el nom. La primera vegada es fa amb el peu dret endavant donant un bon cop al terra i dient a plena veu: un peué, un peué, tot seguint fan una reverència dient: que bé! Es reprèn la dansa en cercle cantant la cançó, i quan toca dir altre part nova del cos tornen a aturar el ball en cercle i fan el gest de posar-la al terra cap al centre de la rotllana. Es va repetint afegint les parts del cos fins fer-ho amb totes les parts: un peu, l'altre peu, els genolls, el cul, l'esquena, els colzes i el cap, seguint el text de la cançó, afegint una nova part a cada volta. Tot seguit es segueix la dansa igual però repetint totes les anteriors en sentit invers.

Observacions:

Imatge: Massot 2009: 23.

Història

Aquesta dansa es troba inclosa a l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, recollida per Joan Tomàs, que especificava que es tracta d'una de les 218 cançons que Josep Casals Cirera, l'"hereu Mill", de Sant Julià de Cerdanyola, va cantar-li en les entrevistes que li va fer entre 1926 i 1927 a la casa de la Caritat de Barcelona. També està recollida, al Diccionari de la dansa (Amades; Pujol, 1936), que especifica que, tot i que és una cançó tradicional a altres zones de Catalunya (Sant Joan les Fonts, Gurb, Ripoll, Sant Quintí de Mediona i a d'altres indrets), té una variant específica al Berguedà, anomenada "variant berguedana" que consisteix en anar anomenant les diferents parts del cos durant la dansa, però amb caràcter de joc i resulta un ball mogut i de gatzara. La dansa va ser recuperada l'any 2015 gràcies a la iniciativa de Neus Simon (música) i Xavier Pedrals (historiador), ja que s'havia deixat de ballar fins a desaparèixer. Aquesta dansa es ballava la nit del 24 de desembre a Sant Julià de Cerdanyola i també a Bagà, en la vetlla del jovent coneguda com l'endrega (un joc que consisteix en canviar coses de lloc a tot el poble sense que els propietaris se'n assabentin), després de la celebració de la Fia-faia, i també en les nits d'hivern que la gent estava de gresca. Actualment es balla durant la Fira-faia i en altres celebracions populars del municipi, i ha tingut molt bona acollida per la canalla del poble.

Bibliografia

Amades, Joan; Pujol, Francesc (1936) Cançoner popular de Catalunya. Vol. 1 : Diccionari de la dansa, dels entremesos i dels instruments de música. Fundació Concepció Rabell i Cibils, Vda. Romaguera. P. 15.
Amades, Joan. (1982) Costumari Català. VOL I, 152. Salvat i Edicions 62, edició facsímil.
Cortés Elía, María del Agua; Escútia Fors, Eloi (2020) Danses tradicionals del Berguedà. Recull històric, musical i coreogràfic. Volum 2. Edita Berguedana de Folklore Total. Berga.
Massot i Muntaner, Josep (2009) Obra del Cançoner Popular de Catalunya. Materials. Volum XIX. Missions de recerca a la Casa de Caritat de Barcelona. Per Joan Tomàs. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. P. 23.
Tomàs, Joan (1926) Recerques a la casa de la Caritat de Barcelona sobre el cantaire Josep Casals i Cirera, l'Hereu Mill, de Sant Julià de Cerdanyola. Fons del Mestre Joan Tomàs, recerques Casa de Caritat, caixa 469. Arxiu Direcció General de Cultura Popular, Generalitat de Catalunya.

9. ELS ARANYONS (ballet)

Allegre

Els a-ra-nyons si n'e-ren
bons si n'a-ga-fa-la-fi-lo-
re-tr, de la ven-ta-na a la ven-
tr-na de la ven-ta-na va al car-
rer que hi fa-ri-a jo al car-rer que si
plou m'hi mu-lla-ri-a que hi fa-
ri-a jo al car-rer que si plou m'hi mu-lla-
ri-a

Els aranyons si n'eren bons,
si n'agafà la filloseta.
A la ventana, a la ventana;
de la ventana va al carrer.

Què hi faria jo al carrer,
que si plou m'hi mullaria.
Què hi faria jo al carrer,
que si plou m'hi mullaré.

Cantaire: Josep Casals i Cirera.

Aquest ballet l'acostumaven a ballar les nits d'hivern que la gent estaven de broma, aca-bant el treball d'escolofollar blat de moro. Mentre cantaven la cançó es donaven les mans fent